voorstel

Zwolle

Raadsbrief

Datum 2 september 2024

Onderwerp	Voortgang programma Vluchtelingen
Versienummer	
Portefeuillehouder	Dorrit de Jong /Peter Snijders

Samenvatting
In het najaar van 2023 stelde de gemeenteraad de lange termijn aanpak opgave vluchtelingen vast. De ontwikkelingen in deze opgave zijn en blijven aan veranderingen onderhevig. Via deze raadsbrief wordt de raad geïnformeerd over de stand van zaken als het gaat om de Oekraine opvang, de verkenning naar locaties voor de permanente Regionale Opvanglocaties en de doorstroomlocatie aan de Rijnlaan.

Bijlagen

Openbaarheid
☒ Openbaar
☐ Geheim

Wij stellen u voor kennis te nemen van:
De ontwikkelingen met betrekking tot de opgave Vluchtelingen:

1. Opvang Oekraïense ontheemden
2. Asielopvang
3. Statushouders

Datum 2 september 2024

Inleiding
In het najaar van 2023 stelde de gemeenteraad de lange termijn aanpak opgave vluchtelingen vast. De ontwikkelingen in deze opgave zijn en blijven aan veranderingen onderhevig. De Spreidingswet werd op 1 februari 2024 van kracht, het nieuwe kabinet kondigt een streng asielbeleid aan, waarbij wordt voorgesteld om de Spreidingswet weer in te trekken en de taakstelling voor de huisvesting van statushouders af te schaffen. Voornemens die niet van de een op de andere dag tot uitvoering gebracht kunnen worden. Zwolle gaat vooralsnog door met de voorbereidingen en uitvoering van haar wettelijke taken op dit gebied. We merken echter dat het sentiment in de samenleving en de onzekerheid over de plannen de discussie over opvang van vluchtelingen niet makkelijker maakt.

Via deze raadsbrief wordt de raad geïnformeerd over stand van zaken als het gaat om de Oekraine opvang, de verkenning naar locaties voor de permanente Regionale Opvang Locaties (ROL) en de doorstroomlocatie aan de Rijnlaan.

Kader
- Lange termijn aanpak vluchtelingen (vastgesteld door de gemeenteraad op 27 november 2023)
- Spreidingswet
- Tijdelijke wet opvang ontheemden Oekraïne

Kernboodschap
Met deze raadsbrief informeert het college de gemeenteraad over de ontwikkelingen met betrekking tot de opgave vluchtelingen.

Toelichting
<u>Opvang Oekraïense ontheemden</u>
Het aantal op te vangen Oekraïense ontheemden is het afgelopen half jaar stabiel gebleven, rond de 623. Er gaat dit najaar wel een verandering plaatsvinden. De opvang in Berkum waar 33 personen verblijven, wordt gesloten. De bewoners verhuizen naar Oosterenk waar na de verbouwing van pand Breughel ruimte is om hen op te vangen. Door deze verbouwing van Breughel neemt het aantal plekken met ongeveer 40 toe.

- *Regeling tijdelijke bescherming*

De regeling tijdelijke bescherming (RTB) is met een jaar verlengd tot maart 2026. Dit komt overeen met de duur van de huurcontracten. De komende maanden wordt onderzocht of en hoe de opvang na 2026 voortgezet kan worden op deze locatie, mocht de oorlog in maart 2026 nog niet afgelopen zijn.

- *Verhoogde inspanningsverplichting*

Er komen nog elke dag mensen vanuit Oekraine naar Nederland. De hub in Utrecht, waar mensen zich melden en vandaar uit naar een locatie in het land worden door verwezen, is gesloten omdat deze vol is. Ook de opvang in Zwolle heeft geen ruimte om nieuwe mensen op te nemen. Vanuit de rijksoverheid wordt aan gemeenten een nieuwe inspanningsverplichting opgelegd, volgens deze inspanningsverplichting moet Zwolle vanaf 1 januari 2025 756 Oekraïense ontheemden opvang bieden.

- *Eigen bijdrage*

Oekraïense ontheemden die een baan hebben en in de opvang verblijven betalen vanaf januari 2025. Dit bedrag is een bijdrage in de kosten van de opvang. Momenteel wordt gewerkt aan het ontwerpen en inrichten van het systeem om de eigen bijdrage te kunnen innen. Het bedrag dat in totaal wordt geïnd, wordt in de financiële verantwoording aan het rijk terugbetaald.

- *Derdelanders*

Dit voorjaar heeft de gemeente Zwolle, in lijn met de landelijke besluiten, tijd en energie gezet in het beëindigen van de opvang voor derdelanders. Kort na het verstrijken van de datum waarop het recht op opvang voor deze groep verviel, besloot de toenmalig staatssecretaris van justitie om de beantwoording van vragen over de status van de derdelanders aan het Europese Hof af te wachten. Dat betekent dat Zwolle alsnog onderdak verleent aan 26 derdelanders. Zij behouden recht op opvang totdat er een uitspraak is gedaan.

- *Organisatorisch*

Nu de opvang ruim 2,5 jaar een gemeentelijke taak is, is het tijd om dit een goede plek in de gemeentelijke organisatie te geven. Daarom is besloten om de Oekraïne opvang als nieuwe afdeling in de gemeentelijke organisatie in de bedden. De locatiemanager van de opvang is tevens teamleider en stuurt de medewerkers van de opvang aan. Een deel van de medewerkers komt in vaste dienst bij de gemeente. Hiermee wordt de continuïteit in de begeleiding van de bewoners gewaarborgd en ontstaat er een vast team dat zich op deze taak richt.

<u>Asielopvang</u>

- *AMV COA*

De opvang van 48 jongeren in het Mercure Hotel onder begeleiding van het COA is per 1 september 2024 beëindigd. De locatie was niet langer beschikbaar voor dit doel. Op de Oosterenk, bij de Oekraine opvang, huurt het COA twee verdiepingen in gebouw Breughel. De locatiemanager van het COA schuift aan bij het al bestaande veiligheidsoverleg voor de Oekraïne-opvang.
De alleenstaande minderjarige vluchtelingen hebben inmiddels een BSN-nummer, en zij willen ook graag aan het werk. Echter kan een tewerkstellingsvergunning pas aan een meerderjarige persoon worden verleend. Via de VNG-commissie asiel kaarten we dit bij de landelijke politiek aan.

- *Noodopvang*

De gemeente Zwolle biedt ook nog steeds onderdak aan 46 asielzoekers in het kader van de noodopvang. Ook zij worden op Oosterenk in de Oekraïne opvang opgevangen. Er wordt in overleg met het COA bekeken welke personen als kansrijke asielzoeker kunnen doorstromen naar de regionale Opvanglocatie Meeuwenlaan. De vrijgekomen plekken worden ingezet om Oekraïense ontheemden een plek in de opvang te kunnen bieden. Dat betekent dat de komende maanden de crisisnoodopvang wordt afgebouwd.
Er wordt in samenwerking met de partners in de stad een activiteitenaanbod en/of vrijwilligerswerk voor deze groep opgezet.

- *Spreidingswet*

Voor de Spreidingswet heeft Zwolle een taakstelling om in totaal 717 opvangplekken te realiseren voor 1 juli 2025 voor een minimale periode van twee tot vijf jaar. De afgelopen periode is onderzocht in hoeverre de gemeente kan voldoen aan haar plicht. Normaliter gaat de wet enkel en alleen over het realiseren van opvangplekken voor de doelgroep vluchtelingen, echter heeft het ministerie van Justitie

en Veiligheid aangegeven dat een ROL plek meetelt bij de asielopvang ofwel Spreidingswet zolang de gekoppelde statushouder nog niet meetelt voor de taakstelling huisvesting. De gemeenteraad wordt in september gevraagd om een besluit te nemen over de locaties die in nadere verkenning zijn en hieronder worden beschreven. Deze tellen niet mee voor de taakstelling waarbij de plekken in juli 2025 beschikbaar moeten zijn maar wel voor de volgende taakstelling. Op dit moment kan de gemeente in totaal 346 plekken realiseren die meetellen voor de Spreidingswet, die beschikbaar zijn medio 2025.
In september krijgt u als raad een voorstel welke locaties we aan willen leveren aan de provincie in het kader van de Spreidingswet. Voor 1 november aanstaande biedt de Commissaris van de Koning een provinciaal plan aan minister aan met alle potentiële locaties in onze provincie.
Naast deze locaties blijven we op zoek naar mogelijk andere potentiële locaties. Dit doen we onder andere door te onderzoeken hoe de vluchtelingenopgave kan landen in de gebiedsontwikkelingen, te beginnen met de Oosterenk.

Statushouders

- *Rijnlaan*

Het pand aan de Rijnlaan is per 1 december 2023 gehuurd voor de duur van 10 jaar, met de mogelijkheid om het contract na drie jaar op te zeggen. De eerste 2,5 tot 3 drie jaar wordt het pand gebruikt als een doorstroomlocatie voor statushouders. Doorstroomlocaties dienen als verblijfplaats voor statushouders met als doel hen eerder de kans te bieden om te beginnen met integreren en deel te nemen aan de samenleving in of nabij hun toekomstige woonplaats. Daarnaast vermindert de doorstroomlocatie de druk op COA-opvanglocaties door de doorstroom van statushouders te bevorderen.

Dit is een variant op de tussenvoorziening, wat eerder de insteek van deze locatie is geweest. Echter een nieuwe gunstige financiële regeling van het Rijk maakte dat we van deze regeling gebruik wilden maken. De statushouders in de doorstroomlocatie tellen mee in de huisvestingstaakstelling.

Het pand aan de Rijnlaan is een voormalig kantoorpand en wordt momenteel verbouwd. Met de corporaties, in concreto deltaWonen, en maatschappelijke partners zijn we in gesprek over enerzijds de exploitatie van de locatie, maar ook de begeleiding van de statushouders. Er wordt ook samenwerking met medewerkers van de Oekraïne-opvang en Stichting Voor Elkaar Zwolle in gang gezet om de woonbegeleiding nader in te vullen.
Er zijn meerdere informatiebijeenkomsten geweest en er is intensief samengewerkt met een klankbordgroep. Gezamenlijk met hen is een beheerplan opgesteld voor de locatie. Er worden 50 tot maximaal 75 statushouders gehuisvest. In het pand zullen per huishouden afsluitbare kamers worden gerealiseerd. Dit varieert van 1 persoons tot 3 persoonskamers. De verwachting is dat half november de eerste statushouders worden opgevangen.

Daarnaast is dit pand mogelijk ook geschikt als één van de locaties voor permanente Regionale Opvang Locatie (ROL). Deze locatie is in de verkenningsfase meegenomen. Wanneer blijkt dat deze locatie daar niet voor in aanmerking komt, worden ook andere invullingen verkend.

- *Flexwoningen*

In de periode 2024 en 2025 komen in Zwolle op verschillende locaties in Zwolle flexwoningen beschikbaar. Een deel van deze woningen (max. 30%) komt beschikbaar voor statushouders die aan

Zwolle zijn gekoppeld. In afstemming met de woningcorporaties, team IPA en COA werken we aan optimale match tussen aanbod van deze flexwoningen en de huisvestingvraag van statushouders.

- *Verkenning permanente ROL*

Afgelopen periode heeft een verkenning plaatsgevonden naar locaties voor permanente opvang. Uit deze verkenning is naar voren gekomen dat drie potentiële locaties nader verkend kunnen worden ten behoeve van vluchtelingenopvang. Deze locaties zijn:

- Kantoorpand Rijnlaan 25
- Kavel prof. Feldmannweg
- Locatie Cibap aan de Nijverheidsstraat 11

Het traject om te komen tot een uiteindelijk locatievoorstel voor een permanente opvanglocatie vraagt uiteraard een zorgvuldige communicatie en participatie met de stad en met de inwoners van de wijken waar mogelijk een locatie komt. De nadere verkenning is inmiddels opgestart waarin deze communicatie/participatie een belangrijke eerste stap is.

- *Onderwijs en vrijwilligers*

De vrijwilligersorganisaties in Zwolle bieden een gevarieerd aanbod voor vluchtelingen in Zwolle. Zowel de diversiteit, alsmede de omvang van vluchtelingen zijn afgelopen jaren echter wel toegenomen. Belangrijk is om scherp te krijgen welke uitdagingen dit met zich mee brengt en hoe we hier invulling aan kunnen geven binnen ons aanbod. We gaan hiertoe in gesprek met vluchtelingen zelf en met onze partners in de stad.

Maatschappelijk draagvlak & participatie

De afgelopen periode zijn stappen gezet in de participatie rond de doorstroomlocatie aan de Rijnlaan en rond de zoektocht naar de permanente regionale opvanglocaties.
Voor de Rijnlaan is naar aanleiding van de eerste informatiebijeenkomst een klankbordgroep van 40 bewoners opgericht. Deze heeft actief meegedacht over het beheerplan van de locatie. Doel van de klankbordgroep was vooral in te zetten op een positieve ontvangst en inburgering van de toekomstige bewoners. Ideeën hiervoor staan ook in het beheerplan opgenomen. In juni is wederom een wijkbrede bijeenkomst geweest waar o.a. de klankbordgroep hun werkwijze heeft toegelicht. Op deze bijeenkomst waren zo'n 100 bewoners aanwezig die deels kwamen om informatie op te halen en deels ook om nog actief mee te denken over de kansen voor de doorstroomlocatie.
Het proces laat zien dat omwonenden in eerste instantie niet erg positief reageren op een opvanglocatie in de omgeving. Er zijn veel vragen en zorgen. Naarmate het proces vordert, blijkt het draagvlak te vergroten. Omwonenden denken actief mee in de klankbordgroep en komen met ideeën om de integratie van de nieuwe bewoners in de wijk te bespoedigen.

Rondom de zoektocht naar de permanente regionale opvanglocatie is de stadsbrede meedenkgroep geconsulteerd over het vervolg voor de participatie. Deze groep van 5 mensen is voortgekomen uit de stadsdialogen die in juni 2023 plaatsvonden. Het vervolgtraject voor de participatie is vervolgens ingezet middels Open Stad: opvang.zwolle.nl. Ook op de website Tijdelijke en permanente opvang statushouders | Gemeente Zwolle houden we mensen op de hoogte over de zoektocht en het participatieproces. Van 20 juni tot en met 15 juli zijn bewoners in de wijken waar de potentiële locaties liggen gevraagd mee te denken via het digitale platform Open Stad. De vragen op het platform waren gelinkt aan 4 van de 7B's: bereikbaarheid, beheerbaarheid, buurt, bespreekbaarheid. Uitgangspunt

was, *'wat geeft u ons mee in onze zoektocht naar een permanente opvanglocatie en hoe kunnen we zorgen dat een dergelijke locatie goed in uw buurt landt, mocht het op deze plek komen'*. Dat wat we uit die wijken ophalen dient dan als input voor de definitieve afweging.
Voor de mensen die hulp nodig hadden bij het invullen van de vragen, waren er in Holtenbroek, Aa-landen, Dieze en Zwolle-Zuid fysieke hulpsessies. In Holtenbroek maakten 5 personen gebruik hiervan, in de Aa-landen 1 en in Dieze niemand. In Zwolle-Zuid was de indruk ontstaan dat er een informatieavond was. Hierdoor kwamen er zo'n 50 mensen naar de hulpsessie, waarvan zo'n 25 mensen alsnog een reactie daar hebben ingediend.
In totaal zijn er op het platform 268 reacties uit Zuid binnengekomen. Uit de Aa-landen 19 en uit Dieze / Holtenbroek 39. Daarnaast is er ook een groot aantal reacties in de mailbox vluchtelingen binnengekomen. Deze zijn vooral afkomstig uit Zuid. Met name in Zuid zijn op dit moment veel vragen over de mogelijke komst van de opvanglocatie. Ook circuleert er deels onjuiste informatie. Daarom is er een tweede brief verstuurd met informatie over de voortgang. Hierin is ook nog een Q&A opgenomen.

Communicatie

Het doel van de communicatie is om inwoners duidelijk te informeren over het vraagstuk en het proces zodat ze zich een compleet beeld kunnen vormen over het onderwerp. Daarbij dient de communicatie ook als doel om mensen die willen, in staat te stellen om mee te denken. Communicatie gaat over het algemeen over het proces, de mijlpalen en de planning. Daarnaast is communicatie bedoeld om sentimenten die leven en die we ophalen bij bijeenkomsten, te duiden.
Brede communicatie over de diverse opvanglocaties heeft de afgelopen periode vooral plaatsgevonden via bijeenkomsten, brieven en via de wijkkranten Daarnaast is er een website www.zwolle.nl/vluchtelingen waarop alle informatie te vinden is. Ook is er een algemeen e-mailadres (vluchtelingen@zwolle.nl) en specifiek voor de Rijnlaan: rijnlaan@zwolle.nl voor vragen, suggesties e.d. Over de zoektocht naar de permanente opvanglocatie is naast de communicatie middels brieven, website, e-mail en de wijkkrant, ook gecommuniceerd via Open Stad. Een digitale participatietool.

Financiën
De financieringsstromen binnen de opgave vluchtelingen zijn divers. Voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen ontvangt de gemeente meerdere geldstromen vanuit het Rijk. De crisisnoodopvang door gemeenten wordt vergoed door het COA en de doorstroomlocatie voor de huisvesting van statushouders aan de Rijnlaan wordt financieel ondersteund door het Rijk.
De financieringsafspraken met het Rijk zijn kortdurend en worden met enige regelmaat bijgesteld. Dit belemmert ons in het aangaan van lange termijn verplichtingen waardoor óf voor duurdere kortetermijnoplossingen moet worden gekozen óf wij moeten (voor)financieren uit eigen middelen.

Naast de kosten van opvang worden kosten gemaakt voor onderwijs, zorg, de inburgering en integratie van statushouders en de programmaorganisatie. Vooralsnog worden ook deze kosten vanuit de huidige beschikbare budgetten uitgevoerd. De verwachting is dat de middelen naar de toekomst hiervoor niet toereikend zijn.

Risico's
- *Financiering*

Datum 2 september 2024

De financieringsafspraken met het Rijk zijn kortdurend en worden met enige regelmaat bijgesteld terwijl er steeds meer de noodzaak is lange termijn verplichtingen aan te gaan met betrekking tot de huur van de gebouwen, het personeel op de opvanglocaties en voor inburgering en integratie.

- *Uitwerking regeerakkoord*

De plannen van het nieuwe kabinet met betrekking tot het Spreidingwet en de huisvesting van statushouders kunnen invloed hebben op de huidige verplichtingen en de werkwijze van de gemeente.

- *Instroom blijft hoog*

De instroom van alle vluchtelingen blijft hoog. Dat betekent dat we voorbereid moeten blijven op nieuwe vragen voor opvang, al dan niet tijdelijk. Het aantal potentiële locaties groeit echter niet mee met de vraag.

Vervolg
De raad wordt op onderdelen apart geïnformeerd of om een besluit gevraagd, bijvoorbeeld over de locatieverkenning voor de permante regionale opvanglocatie. In het voorjaar volgt een actualisatie van deze raadsbrief.

Openbaarheid
Ja

Burgemeester en wethouders van Zwolle,

burgemeester, Peter Snijders

secretaris, Dick Emmer